

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2022. február

Díjak, kitüntetések

KARIKÓ KATALINÉ A 2022-ES HELMHOLTZ MEDAL – A „Berlin-Brandenburgi Tudományos Akadémia 2022-es Helmholtz-érmét **Karikó Katalin**, magyar biokémikus kapja úttörő biokémiai munkásságáért – jelentették be Németországban [...] Az összegzés kiemeli, hogy **Karikó Katalin** „ *kreatív és kitartó alapkutatásaival alapjaiban változtatta meg az orvostudományt. A díjjal a Berlin-Brandenburgi Tudományos Akadémia azokat a tudósokat is bátorítja, akik kitartó kutatással és a mindenkori finanszírozási prioritások mellett megalapozzák a társadalom javát szolgáló alkalmazásokat.*” A Helmholtz Medal a németországi Akadémia azon kitüntetése, amellyel a bölcsészet- és a társadalomtudományok, a matematika, a természettudományok, a biológia, az

orvostudomány és a műszaki tudományok területén elért kiemelkedő eredményeket ismeri el. Az 1891-ben alapított Helmholtz Medal első négy díjazottját maga a névadó, **Hermann von Helmholtz**, német orvos és fizikus javasolta az elismerésre. Az 1892-es első ceremónia óta – többek között – a Nobel-díjas agykutató **Santiago Ramón y Cajal**; a kvantumfizika megalapítójának tartott **Max Planck**; a philadelphiai születésű nyelvész, **Noam Chomsky**; két magyar származású vegyész, **John C. Polányi** és **Somorjai Á. Gábor** is elnyerte a kitüntetést <https://www.vajma.info/>

PARDI NORBERT BIOLÓGUS KAPTA A KÜLHONI GÁBOR DÉNES-DÍJAT – **Pardi Norbert** biológus, a Pennsylvanai Egyetem adjunktusa vehette át a külhoni Gábor Dénes-díjat Budapesten. *A Gábor Dénes-díj a magyar géniusz, a magyar alkotóerő teljesítménye előtti egyik legértékesebb közösségi elismerés - mondta Kövér László, az Országgyűlés elnöke köszöntő beszédében. Köszönet érte a Novofer Alapítványnak a több évtizedes önzetlen, áldozatos és szakszerű munkájáért, amely a Nobel-díjas fizikus nevéhez illő rangot és súlyt teremtett a díjnak - tette hozzá. Az eseményen részt vett Karikó Katalin* kutatóbiológus, biokémikus is [...] *A kuratórium Pardi Norbertnek azt a teljesítményét szeretné díjazni, amellyel tudását a gyakorlatba ültetni segítette - mondta Bendzsel Miklós, a díjat odaítélő Novofer Alapítvány kuratóriumának elnöke. Jamrik Péter, a Novofer Zrt. elnöke, a díj alapítója laudációjában elhangzott: a kuratórium döntése alapján Pardi Norbert a Covid-19 ellen vakcinaként felhasználható mRNS kidolgozásához kapcsolódó, a nukleozid-módosított mRNS sejtekbe juttatására kidolgozott eljárásáért érdemelte ki az elismerést. Munkája eredményeit több szabadalom-bejelentésben és több mint 40 kiemelkedő jelentőségű tudományos publikációban ismertett* <https://www.vajma.info/>

Hírek, események

BŐVÜLT AZ ERDÉLYI DIGITÁLIS TUDOMÁNYTÁR, A DIGITÉKA – Repertóriumok, adatbázisok, szövegtárak, filmek és életút-interjúk is elérhetők már az erdélyi digitális tudománytárként működő honlapon, a Digiteka.ro-n, emellett a már meglévő kategóriák is jelentős adatmennyiséggel gyarapodtak az elmúlt egy évben [...] A Digitékát 2018-ban indította a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) által alapított Iskola Alapítvány, valamint a Jakabffy Elemér Alapítvány és az MTA TK Kisebbségkutató Intézete az 1000 év

Erdélyben 100 év Romániában elnevezésű program részeként. Új kategóriát képez a periodikák tartalmi irodalomjegyzéke. Az idén felkerült a romániai magyar társadalomtörténeti irodalom bibliográfiája az 1947 és 2018 közötti időszakból, ebben a magyar nyelven megjelent, Romániára vonatkozó társadalomtörténeti cikkek irodalomjegyzéke böngészhető. *A digitális szövegtárak kategóriája is 2021-ben létesült. Ebbe olyan tematikus gyűjtemények kerülnek, amelyeket egy-egy kutatási terület elméleti szakemberei (történészek, szociológusok) állítottak össze, és tartalmazzák az illető tárgykörben nyomtatásban megjelent tudományos szövegeket, kutatási eredményeket* – magyarázta **Ferenczi Szilárd**, a projekt felelőse <https://www.erdely.ma/>

MEGTARTOTTA ÉVES KÖZGYŰLÉSÉT A KÁRPÁTALJAI MAGYAR AKADÉMIAI TANÁCS – Online és digitális részvétellel zajlott a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács éves közgyűlése, melyre 2021. december 16-án került sor. A rendezvényt **Csernicskó István**, a KMAT elnöke nyitotta meg. A KMAT közgyűlésén **Kocsis Károly** akadémikus, az MTK EB elnöki köszöntője után **Morvai Tünde**, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője tájékoztatta a tanács tagjait arról, hogy az MTA a jövő évben számos új támogatási formát tervez kialakítani, aminek követésére és felhasználására invitálta a kárpátaljai magyar tudósokat. Az osztályvezető asszony arról is beszámolt, hogy 2022-ben a Domus program 25 éves lesz, és a jubileumra számos rendezvényt terveznek ... <https://kmat.uz.ua/>

ELHUNYT TASSONYI EDÖMÉR AKADÉMIKUS, AZ MTA KÜLSŐ TAGJA – Szűkebb szakterülete az aneszteziológia, idegtudomány volt. **Tassonyi Edömér** legjelentősebb tudományos munkái az anesztetikumok idegrendszeri hatásaival és mellékhatásaival foglalkoznak. 18 éven át vezette a neuroanesztéziát a Genfi Egyetemi Klinikán. Alelnöke volt a Frankofon Neuroanesztézia és Reanimációs Társaságnak. Tagja volt az Európai Aneszteziológiai Társaságnak, a Magyar Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Társaságnak és a Société Suisse d'Anesthésiologie et Réanimation-nak. 2006 óta a Debreceni Egyetem címzetes egyetemi tanára, 2007-ben az MTA külső tagjává választották. **Tassonyi Edömér** 82 éves volt <https://mta.hu/>

PRO BONO PUBLICO AZ ERDÉLYI MAGYARSÁGÉRT: KONZORCIUMOT KÖTÖTT HÁROM EGYETEM – A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a Partiumi Keresztény Egyetem és a Protestáns Teológiai Intézet képviselői szerdán aláírták azt a társulási szerződést, mely által létrehozták a romániai jogi személyként is bejegyzett Pro Bono Publico egyetemi konzorciumot. A három erdélyi magyar felsőoktatási intézmény vezetői sajtótájékoztató keretében ismertették a társulás célját, terveiket, elképzeléseiket – **Tonk Márton**, a több városban jelen lévő Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora felvezetőként elmondta, hogy a három intézmény között tulajdonképpen már az elmúlt évtizedben is folyamatos volt az

együttműködés, és egy ideje már „*a levegőben lógott*” az összefogás gondolata. Elmondása szerint 2022-ben kijelenthetjük, hogy létezik egy romániai magyar felsőoktatási hálózat, melynek két alappillére van: a román állami egyetemek magyar tagozatai, illetve a romániai magyar magánegyetemek hálózata – utóbbi képviselői most „*egy asztalhoz ültek*”. A rektor hangsúlyozta, a két pillérnek erősítenie kell egymást, és ebben ez a társulás is segíthet <https://kronikaonline.ro/>

INTÉZETVEZETŐ-VÁLTÁS A HODINKA ANTAL NYELVÉSZETI KUTATÓKÖZPONTBAN – A Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont vezetését 2022 januárjától az intézet kutatója, **Hires-László Kornélia** veszi át <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

ONLINE WORKSHOP A NYELVI TÁJKÉP (LINGUISTIC LANDSCAPE) JEGYÉBEN – 2022. február 9–10. között a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpontjának és Filológia Tanszékének szervezésében online workshop került megrendezésre, melynek előadója **Anastassia**

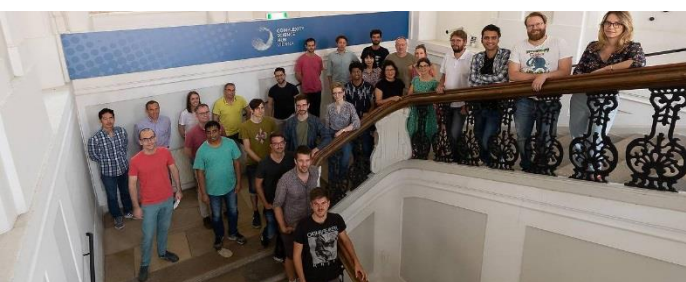
Zabrodszkaja, a Tallinni Egyetem méltán elismert nyelvész professzora volt. A kétnapos mesterkurzus fő témája a nyelvi tájkép (Linguistic Landscape) kutatómódszertana volt, mely során a résztvevők megismerkedhettek a területen elért aktuális kutatási eredményekkel, az adatgyűjtés és rendszerezés lehetséges módszereivel illetve betekintést nyerhettek a terepmunka kulisszái mögé is <https://hodinkaintezet.uz.ua/>

A KOLOZSVÁRI BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL EGY KOLOZSVÁRI ISKOLA ELSŐKÉNT BEVEZETTE A RADON ELLENI INTÉZKEDÉSEKET – Az Onisifor Ghibu Elméleti Líceum az első iskola, amely alkalmazza a radon elleni hatékony rehabilitációs megoldáscsomagot – derül ki a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) közleményéből. Az egyetem radonszakértői által javasolt korrekciós intézkedések beépültek az energiahatékonyság növelése érdekében kidolgozott rehabilitációs tervbe, ezek a radon beltéri bejutásának megakadályozását és a levegőminőség biztosítását célozzák. A radonmentesítési munkálatokat az SC RadonControl SA – a BBTE innovatív ágazata – végezte egy, az épület alatti padló szellőzésére szolgáló nyomáscsökkentési rendszerrel, valamint egy radonmentesítő vízszigetelő membrán felszerelésével a padló talaj feletti szigetelésére és a tömítés biztosítása érdekében <https://transindex.ro/>

KÉSZLETT MŰHELYKONFERENCIA – Harmadik alkalommal szervezte meg a KÉSZLETT műhelykonferenciát a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Színháztudományi Szakbizottsága. Újra online vettek részt a szakbizottság tagjai az éves rendezvényen, amelynek legfontosabb célja beszédteret, szakmai kapcsolódási lehetőségeket kínálni a folyamatban levő kutatásoknak. A konferencia vendégelőadói voltak: **Balázs Imre József** irodalomtörténész és kritikus (BBTE), valamint **Ármeán Otilia** médiakutató (Sapientia EMTE). A konferencián előadtak és a szakmai eszmecserében részt vettek az MME és BBTE oktatói és kutatói, valamint a két színművészeti oktatási egyetem doktoranduszai <https://kab.ro/>

KÖTETBEMUTATÓ: AZ MTA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT AGORA-PROGRAMJA – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület mutatta be kiadványait az MTA Könyvtár és Információs Központ konferenciatermében. A köteteket **Biró Annamária**, felelős kiadó; **Bitay Enikő**, az EME főtítkára és **Keszeg Vilmos**, az EME elnöke mutatta be <https://www.facebook.com/events>

A SAPIENTIA EGYETEM BEMUTATTA NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROJEKTJEIT – Három nemzetközi együttműködési projektet mutatott be a Sapientia Egyetem kolozsvári kara. A forRMation projektet **Szenkovics Dezső** dékán mutatta be, aki elmondta: "A kutatás és innováció finanszírozásáért kiéleződött a verseny. Egyre nagyobb igény mutatkozik az egyetemek és kutatóintézetek részéről a kutatási projektek menedzselésében és adminisztrációjában jól képzett szakemberek iránt." E megállapítás nyomán született meg a nemzetközi konzorcium, melynek célja egy olyan képzési modul kidolgozása, amely könnyen beilleszthető bármely egyetem kínálatába. A képzési modult a Sapientia a Hétfő Kutatóintézettel és a magyarországi Corvinus Egyetemmel, valamint olaszországi, portugáliai és szlovéniai egyetemekkel és kutatóintézetekkel együttműködve fejlesztette. Az egyetemen ezt a fakultatív egyéves képzést 18 hallgató választotta, közülük 10 végzett. **Szenkovics Dezső** elmondta: a tárgy véglegesítés alatt áll, angolul is elérhető, az egyetem szeretné lefordítani magyarra és románra, és felajánlja a román egyetemeknek is. Hozzátette: a cél az lenne, hogy az RMA szakma (menedzser és kutatási ügyintéző) felkerüljön a román szakmák nyilvántartásába, az RMA tevékenység költségei a román pályázati rendszerben számoljanak el. A dékán elmondta: e szakma megteremtésével, szakképzett szakemberek felvételével a kutatók megszabadulhatnak az adminisztrációs terhektől, hatékonyabbá válhatna a kutatómunka. Az EUSecure projekt részeként a Sapientia a budapesti Ludovika Nemzeti Közszerződési Egyetemmel, valamint olasz, portugál és görög egyetemekkel együttműködve olyan online tananyagot fejleszt, amely felkészíti a hallgatókat a biztonsági kihívásokra és a megfelelő döntésekre. **Török Ferenc** projektmenedzser elmondta: A képzési modul olyan biztonsági kockázatokkal foglalkozik majd, mint a migráció, a kiberbiztonság, a közösségi média és az álhírek terjedése, valamint a közegészségügy és az élelmiszerbiztonság <http://www.mti.hu/>

MAGYAR KUTATÓK BÉCSBEN – Két magyar kutató is csatlakozott az elmúlt évben a bécsi komplexitástudományi kutatóközponthoz. A Complexity Science Hub Vienna célja a komplex rendszerek, a rendszerelemzés és a Big Data tudomány kutatásának összekapcsolása, koordinálása és továbbfejlesztése Ausztriában. Komplex rendszerekkel foglalkozó tudósokat fogad, oktat és inspirál, akik elkötelezettek a Big Data tudomány és a társadalom számára

ezen értékes módon történő értelmezésében. A komplex rendszerek tudománya új- és újszerű módszereket kínál ezeknek a rendszereknek a kezelésére. A bécsi komplexitástudományi kutatóközpontban dolgozik két magyar kutató: **Borsos András** és **Kondor Dániel** is <https://volksgruppen.orf.at/>

ELHUNYT MURÁDIN LÁSZLÓ NYELVÉSZ, AZ EME TISZTELETI TAGJA – Életének 92. évében elhunyt **Murádin László** nyelvész, a Román Akadémia „Sextil Pușcariu” Nyelvészeti és Irodalomtörténeti Intézetének volt munkatársa. Dialektológiai és nyelvművelő munkássága számottevő. Kitartó munkájának köszönhető, hogy elkészülhetett *A romániai magyar nyelvjárások atlasza*, melynek anyagát szinte egymaga gyűjtötte össze majd egy évtized alatt, és szerkesztette meg **Juhász Dezső** professzor segítségével, a Magyar Nyelvtudományi Társaság. Sok éven át szerkesztője, majd főszerkesztője volt a *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* című folyóiratnak. Névtani munkássága is jelentős, és mindig támogatta a helynévgyűjtők munkáját, publikációs lehetőséget biztosítva a NyIrK hasábjain. Az Erdélyi Magyar Helynévtár első kötetének megjelenését is segítette szakmai tanácsaival <https://www.eme.ro/>

Várható események, felhívások

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG ARTES LIBERALES SOROZATÁNAK KÖVETKEZŐ ELŐADÓJA KOVÁCS ZSOLT MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ LESZ – Az online előadás címe: *Képzőművészeti alkalmazott emblematika a 17-18. századi Erdélyben* – Időpontja: 2022. február 24., 18.00 óra – Az előadáshoz [ITT](https://www.kab.ro/) lehet csatlakozni – A kora újkori európai művészet egyik kedvelt allegorikus kifejezési formája a kép és szöveg kettősségére építő, az irodalmi és képzőművészeti műfajként egyaránt jelentős szerepet játszó embléma. Az eladás e műfaj erdélyi képzőművészeti emlékeinek

áttekintésére tesz kísérletet, melyek köre a világi elit palotáinak és kastélyainak falképeitől, az egyházi terek berendezésének díszítésein át a különböző világi és egyházi ünnepek efemer építményeinek dekorációjáig terjed. Ezekon az emlékeken főként a korban közkedvelt emblémáskönyvek grafikai ábrázolásainak átvételével találkozhatunk, de akár az adott alkalomra tervezett egyéni alkotások is készülhetnek <https://kab.ro/>

SIMON ATTILA DOKTORI ÉRTEKEZÉSÉNEK NYILVÁNOS VITÁJA – „Barátság és megértés Arisztotelész filozófiájában” címmel kerül sor **Simon Attila**, a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet igazgatója doktori értekezésének nyilvános vitájára – Időpont: 2022. február 17., 10:00 óra – Online Zoom-esemény, élőben – A védés linkje [ide kattintva](https://mta.hu/) érhető el <https://mta.hu/>

AZ AMERIKA MAGYAR AKADÉMIKUSOK TÁRSASÁGÁNAK KONFERENCIÁJA – Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága (AMAT) 2022. május 5-6-7-én, Budapesten rendezi éves tudományos

konferenciáját és közgyűlését a Dél és Észak Amerikában dolgozó Köztisztviselői tagok bevonásával. A rendezők felhívják a figyelmet arra, hogy az eseményre legkésőbb február 20-ig lehet regisztrálni. A konferenciára a Magyar Tudományos Akadémia 195. közgyűlését, és a Külső Tagok Fórumát követően (május 3.) kerül sor... További részletek az [AHAA-AMAT honlapján](https://mta.hu/) <https://mta.hu/>